

Riksomfattande program för ungdomsarbete och ungdomspolitik (RUNGPO) 2024–2027 - *De ungas välbefinnande främjas genom sektorsövergripande åtgärder*

Regeringsprogrammets föresats genomförs:

”Regeringen utarbetar ett omfattande åtgärdsprogram för att förebygga utslagning bland unga och för att avhjälpa bristerna i välbefinnandet och i den psykiska hälsan. Det multidisciplinära arbetet för att främja ungas välbefinnande stärks.”

Innehåll

INLEDNING.....	2
DE UNGAS UPPVÄXT- OCH LEVNADSVILLKOR I DAG OCH ÅTGÄRDER FÖR ATT SVARA PÅ UTMANINGARNA FÖR VÄLBEFINNANDET	3
EN SAMORDNAD OCH SEKTORSÖVERGRIPANDE UNGDOMSPOLITIK SOM MÅL.....	4
REGERINGENS UNGDOMSPOLITISKA MÅL OCH ÅTGÄRDER	5
Korg I: Varje ung har en väg som leder framåt.....	6
Mål 1: <i>Den unga mår bra i skolan och läroanstalten</i>	6
Mål 2: <i>Alla unga har tillgång till en lättillgänglig hobby som intresserar dem</i>	7
Mål 3: <i>Antalet unga som står utanför arbetslivet och utbildning minskar</i>	8
Korg II: Mångsidig kunskap och verktyg för att stödja ungas psykiska välbefinnande	9
Mål 4: <i>Unga har tillgång till mentalvårdstjänster av hög kvalitet i rätt tid</i>	9
Mål 5: <i>Meningsfull fritidsverksamhet stärker ungas psykiska välbefinnande</i>	10
Korg III: Ungas välbefinnande stöds genom ökad delaktighet, gemenskap och trygghet	10
Mål 6: <i>De ungas möjligheter att delta i och påverka samhällsdebatten och beslutsfattandet främjas</i> .	11
Mål 7: <i>De ungas trygghetskänsla och säkerhet stärks</i>	11
Mål 8: <i>De ungas gemenskap, likabehandling och resiliens ökar</i>	12
RIKTLINJER FÖR STÖDET TILL UNGDOMSARBETE OCH UNGDOMSVERKSAMHET	13
Det grundläggande ungdomsarbetet i kommunerna.....	13
PRIORITERINGAR FÖR GODKÄNNANDE AV RÄTTEN TILL STATS BIDRAG FÖR RIKSOMFATTANDE KOMPETENSCENTRUM PÅ UNGDOMSOMRÅDET	14

Bakgrund.....	14
Prioriteringar 2024–2027	15
Främjande av ungas välbefinnande genom ungdomsarbete	15
Stöd för ledningen av arbetet för ungas välbefinnande.....	16
FINLANDS NATIONELLA MÅL FÖR DEN EUROPEISKA OCH INTERNATIONELLA VERKSAMHETEN PÅ UNGDOMSOMRÅDET	16
Ungas psykiska välbefinnande.....	17
Ungdomsarbetets kvalitet	17
Delaktighet och stärkande av demokratin	18
Unga och klimatförändringen.....	18
BEREDNINGEN AV PROGRAMMET	19

INLEDNING

År 2022 fanns det närmare 1,8 miljoner unga under 29 år i Finland. Kärnmålgruppen för ungdomspolitiken i detta program är unga i åldern 12–25 år, vilka uppgår till närmare 870 000 personer. Under denna åldersperiod sker de största förändringarna i en ung persons liv. Den unga når myndighetsåldern och får därmed betydligt större rättigheter och skyldigheter. Det är en period då den ungas kropp och känsloliv genomgår stora förändringar. I början av perioden distanserar sig den unga vanligtvis från sina föräldrar och vännerna blir allt viktigare. I mitten av åldersperioden flyttar de flesta unga bort från sitt barndomshem. Under denna period studerar de flesta unga efter läropliktstiden och övergår till arbetslivet. Varje individs väg från barndomen till ungdomen och vuxenlivet är naturligtvis olik och således är också utmaningarna i de ungas välbefinnande och uppväxt individuella och infaller under olika tidsperioder.

Det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik är ett sektorsövergripande program som godkänns av statsrådet för en fyraårsperiod i sänder. Syftet med programmet är att främja de ungas uppväxt- och levnadsvillkor. I programmet definierar regeringen målen för ungdomspolitiken och åtgärderna för att nå dem. Regeringen drar även upp riktlinjer för ungdomsarbetet, inklusive prioriteringarna för de riksomfattande kompetenscentrumen på ungdomsområdet, och ställer upp Finlands nationella mål för den europeiska och internationella verksamheten på ungdomsområdet. Programmet godkänns som statsrådets principbeslut. Den rättsliga grunden för programmet finns i ungdomslagen (1285/2016). Bestämmelserna om programmet i 5 § i lagen kompletteras av statsrådets förordning om ungdomsarbete och ungdomspolitik (211/2017). Programmet utarbetas nu för tredje gången.

Utöver ungdomslagen och den förordning av statsrådet som utfärdats med stöd av lagen styrs innehållet i det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik av de föresatser i regeringsprogrammet som gäller de unga. Temat för det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik för 2024–2027 är att stärka de ungas välbefinnande genom omfattande åtgärder över förvaltningsgränserna. Med hjälp av programmet intensifierar regeringen den förvaltningsövergripande ledningen av arbetet för ungas välbefinnande.

Med **ungdomspolitik** avses åtgärder för att förbättra de ungas uppväxt- och levnadsvillkor som genomförs inom samhällsverksamheternas olika delområden. När beslut bereds och fattas granskas ärendena med tanke på den unga befolkningsgruppens välbefinnande.

Med **ungdomsarbete** avses åtgärder för att stödja de ungas utveckling, självständighetsprocess och delaktighet i samhället. Ungdomsarbetet är fostrande verksamhet där det viktiga är att bemöta de unga individuellt eller i grupp.

Det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik har en stark koppling till den nationella barnstrategin. Grunden för den nationella barnstrategin är Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, som är förpliktande för Finland. Enligt konventionen är varje person under 18 år ett barn. Utifrån barnstrategin utarbetas för varje regeringsperiod en förvaltningsövergripande genomförandeplan för styrning av det barnpolitiska arbetet. Genomförandeplanen för den innevarande regeringsperioden är den andra i ordningen. I samband med genomförandet av det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik och av barnstrategin samordnas åtgärderna.

DE UNGAS UPPVÄXT- OCH LEVNADSVILLKOR I DAG OCH ÅTGÄRDER FÖR ATT SVARA PÅ UTMANINGARNA FÖR VÄLBEFINNANDET

Största delen av de unga i Finland mår bra. Antalet unga som varken arbetar eller studerar har minskat betydligt och allt fler unga hittar en arbetsplats. Självmodren bland unga har minskat under de senaste åren, även om de fortfarande är en av de vanligaste dödsorsakerna bland unga i vissa åldersgrupper. De ungas framtidstro och förtroende för institutionerna har inte minskat ens till följd av de senaste årens kriser utan är fortfarande på en god nivå. De ungas förtroende för samhället är en av Finlands viktigaste resurser och möjligheter.

De unga utgör inte en enhetlig grupp och de ungas välbefinnande har polariserats. Den socioekonomiska bakgrunden och situationen i hemmet har stor betydelse för vilka möjligheter de unga har att utbilda sig, arbeta, upprätthålla sin hälsa och ha hobbyer. Förutsättningarna för de ungas uppväxt och utveckling kan således variera mycket. I arbetet med att främja de ungas välbefinnande är det viktigt att också beakta stödet till de ungas familjer. Social ojämlikhet och problem som hopas och överförs från generation till generation ökar skillnaderna mellan barns och ungas livsrealiteter och utgångspunkter. Man måste vara medveten om ungdomsperiodens betydelse för välbefinnandet och hälsan under människans hela liv så att barns och ungas uppväxt kan stödjas.

Ungefär var femte ung i högstadie-, yrkes- eller gymnasieutbildning upplever måttlig eller svår ångest. Redan före covid-19-pandemin kunde en ökning av ångest, depression och skoltrötthet skönjas, särskilt bland flickor. Antalet unga som behöver och får olika slags stöd inom den grundläggande utbildningen har ökat och endast var tredje rör sig tillräckligt med tanke på hälsan.

Hos cirka 40 procent av eleverna ligger den fysiska funktionsförmågan på en nivå som gör det svårare att orka i vardagen. För lite fysisk aktivitet är ett hot mot studiekapaciteten, orken i arbetet, försvarsförmågan och det allmänna välbefinnandet. De ungas vardagsmotion på eget initiativ minskar bland annat på grund av ökad bilism och planläggningslösningar som inte alltid stöder vardagsmotion. Kostvanor som strider mot näringsrekommendationerna, otillräcklig motion och ökad övervikt inverkar negativt på ungas hälsa och ork. Rask motion, god fysisk kondition och goda motoriska färdigheter har koppling även till lärandet. Enligt undersökningen om ungas fritid är motion och idrott fortfarande det populäraste fritidsintresset bland unga. De ungas användning av digitala apparater fortsätter att öka. Även om fördelarna med digitaliseringen är obestridliga, utgör ständig användning av digitala apparater också ett hot mot de ungas koncentrationsförmåga, psykiska hälsa och fysiska aktivitet och kan också utsätta den unga för utnyttjande på nätet.

Covid-19-pandemin påverkade de ungas liv på många olika sätt åren 2020–2022. Pandemin medförde långa köer till exempel till mentalvårdstjänster. Enligt skolhälsoenkäten försämrades också de ungas upplevelse

av delaktighet under pandemin i hela åldersgruppen. Under de senaste åren har man i flera undersökningar lyft fram en oro för att de ungas samhälleliga deltagande differentieras och ackumuleras. Fenomenet kan på lång sikt undergräva förtroendet för samhället.

I slutet av 2021 fanns det 113 115 personer i åldern 12–29 år med utländsk bakgrund i Finland, och för närvarande är deras andel av de unga i den åldersgruppen 11 procent. Befolkningen med utländsk bakgrund i Finland har en yngre åldersstruktur än befolkningen med finländsk bakgrund, och den relativa andelen barn och unga med utländsk bakgrund kommer att öka under de kommande åren, särskilt i de stora städerna. I sin översikt över ungas välbefinnande 2023 konstaterar statens ungdomsråd att enligt flera indikatorer mår till exempel unga med utländsk bakgrund, personer med funktionsnedsättningar och unga som hör till sexuella minoriteter och könsminoriteter sämre än genomsnittet.

De ungas ekonomiska utmaningar, anteckningar om betalningsstörningar och överskuldssättning påverkar på många olika sätt deras funktionsförmåga och försvårar övergången till ett självständigt liv. Överskuldssättning är en riskfaktor för marginalisering och en av orsakerna till ojämlikhet i det finländska samhället.

Även om brottsligt beteende bland unga som helhet sett har minskat under de senaste årtiondena visar polisens statistik att brottsligheten bland unga har blivit allvarligare under den senaste tiden. Allvarliga brott som begås av minderåriga har blivit grövre och de har ökat. Till exempel har de ungas våld mot andra unga, egendomsbrott och fenomen som att de unga skryter om brottsliga gärningar och delar dem i sociala medier ökat. I synnerhet har allvarliga våldshandlingar bland personer under 15 år ökat. Under de senaste åren har digitalt våld blivit en allt vanligare form av våld, där bildmaterial som visar våldshandlingar och förödmjukar offren spelas in och delas i sociala medier. Brottsligheten är också förknippad med nya fenomen, såsom gängbildning. Enligt polisens uppskattning finns det cirka 250 personer som hör eller har koppling till olika gatugäng. Majoriteten av dessa personer har invandrarbakgrund.

En ökad spridning av olika former av hatretorik och avsiktligt vilseledande eller felaktig information försvagar de ungas känsla av trygghet. Unga, i synnerhet unga med minoritetsbakgrund, utsätts för hatretorik och trakasserier i sin vardagsmiljö. Sådana erfarenheter har allvarliga konsekvenser för den psykiska hälsan, trygghetskänslan och förtroendet för myndigheterna. I Finland förekommer också människohandel som riktar sig mot unga, men den förblir ofta dold. Det har kommit till kännedom fall där en ung person har tvingats eller utsatts för påtryckningar för att begå egendoms-, narkotika- eller våldsbrott eller andra typer av brott.

Alla ovannämnda hinder för de ungas välbefinnande kan avhjälpas genom statens, välfärdsområdenas och kommunernas åtgärder, så att också stödet till familjerna beaktas under barndoms- och ungdomstiden. De ungas uppväxt- och levnadsvillkor kan förbättras genom en konsekvent, forskningsbaserad och samordnad ungdomspolitik. Vid beredningen av programmet har så aktuell information som möjligt om de ungas levnadsvillkor utnyttjats, bland annat information från ungdomsbarometrar, indikatorer för ungdomars levnadsvillkor, skolhälsoenkäter, undersökningen om barns och ungas fritid samt översikten över ungas välbefinnande.

EN SAMORDNAD OCH SEKTORSÖVERGRIPANDE UNGDOMSPOLITIK SOM MÅL

Det bristande välbefinnandet bland unga kan inte avhjälpas inom ett enskilt förvaltningsområde eller genom en enskild åtgärd. I en övergripande ungdomspolitik ligger fokus på de unga och deras välbefinnande och på deras närmaste omgivning, inte på olika klientrelationer eller system. Med tanke på den ungas välbefinnande är det viktigt att den unga har tillgång till exempelvis högklassig utbildning och hobbyer samt sysselsättningstjänster och tjänster inom hälso- och sjukvård – vem som ordnar eller producerar tjänsten är oviktigt.

En förutsättning för en lyckad ungdomspolitik är att de ungdomspolitiska riktlinjerna och valen grundar sig på evidensbaserad kunskap. I Finland har man redan länge bedrivit forskning om unga och deras uppväxtmiljöer. Information har tagits fram både genom långtidsuppföljningar, till exempel ungdomsbarometrar och skolhälsoenkäter, och genom aktualitetsundersökningar, såsom information som samlats in under covid-19-pandemin om pandemins konsekvenser för de ungas uppväxt- och levnadsvillkor. Vid ledningen av en framgångsrik ungdomspolitik används resultaten från forskning om unga som grund för de ungdomspolitiska riktlinjerna och beslutsfattandet. En framgångsrik ungdomspolitik främjas i dialog med forskare. Även de unga behöver kunskaper och färdigheter för att förstå forskningsbaserad kunskap och kunna särskilja dess innebörd från annan information. Exempelvis bygger vetenskapligt kunnande inte bara upp samhällets vetenskapliga kapital utan också de ungas bildning och världsbild.

Regeringens vision är en övergripande och konsekvent ungdomspolitik som stärker de ungas välbefinnande. Genom politiken bidrar man bland annat till att den unga vid behov får tillgång till multiprofessionellt stöd med låg tröskel och utan dröjsmål. I den övergripande och vidsträckta ungdomspolitiken har man fastställt gemensamma mål, varje aktörs roll i genomförandet av de åtgärder genom vilka målen uppnås och indikatorer för att mäta hur ungdomspolitiken lyckas.

I det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik identifieras också andra strategier, program och processer som hänför sig till utvecklingen av de ungas uppväxt- och levnadsvillkor. Målen och åtgärderna samordnas och genomförandet av dem följs upp med hjälp av det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik.

Även om huvudansvaret för att trygga goda uppväxt- och levnadsvillkor för befolkningens alla unga finns hos de offentliga aktörerna, är också till exempel organisationer, församlingar och andra religiösa samfund viktiga aktörer i arbetet för de ungas välbefinnande. Idrotts-, kultur- och ungdomsverksamheterna är viktiga verksamhetsfält för att skapa ett enhetligt civilsamhälle och socialt kapital och med hjälp av dem är det möjligt att förebygga marginalisering och psykiska problem.

En framgångsrik ungdomspolitik förutsätter att politiken samordnas och leds på ett tydligt sätt och att den är sektorsövergripande.

Enligt regeringsprogrammet:

”Regeringen anvisar helhetsansvaret för ledningen av arbetet för ungas välbefinnande till undervisnings- och kulturministeriet. Ärendena behandlas i samarbete mellan flera ministerier.”

REGERINGENS UNGDOMSPOLITISKA MÅL OCH ÅTGÄRDER

Regeringens ungdomspolitiska mål- och åtgärdshelheter för att främja de ungas välbefinnande är indelade i tre korgar som regeringen genomför åren 2024–2027. I början av genomförandet av programmet fastställs en noggrannare tidsplan för åtgärderna och indikatorer för att mäta hur verksamheten lyckas.

Arbetet med att genomföra målen och åtgärderna i det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik leds av ministerarbetsgruppen för barn, unga och familjer. För genomförandet av programmet tillsätts en styrgrupp och samarbetsgrupper enligt målhelheterna. I grupperna deltar sakkunniga från de ministerier som är centrala med tanke på temat. Grupperna har till uppgift att främja genomförandet av varje målhelhet.

Korg I: Varje ung har en väg som leder framåt

I enlighet med regeringsprogrammet har alla unga förutsättningar att bygga sig ett gott liv och följa sina drömmar. Stödet för lärande görs tydligare. Kommunerna och välfärdsområdena förutsätts ha ett nära samarbete för att säkerställa att elevhälsan fungerar. Arbetsmarknadsstödet i dess nuvarande form ska ses över. En omfattande inledande kartläggning ska tryggas för personer som blivit arbetslösa, varefter de ska tillhandahållas individuella och sysselsättningsfrämjande tjänster förenade med skyldigheter. I synnerhet unga personer under 30 år ska snabbt hänvisas till sysselsättningstjänster. Samtidigt ser man till att tjänsterna är tillräckliga och bemötandet personligt. I enlighet med regeringsprogrammet har alla unga möjlighet till minst en hobby som intresserar dem. Man beaktar särskilt unga som saknar en hobby och de som hoppat av sin hobby.

När de unga hördes i samband med beredningen av det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik lyfte de fram förebyggande av utslagning som en av de viktigaste samhälleliga utmaningarna att lösa. Enligt de unga är hobbyer en av de viktigaste saker som skapar välbefinnande för dem.

Enligt skolhälsoenkäten 2023 hade andelen elever i årskurs 8 och 9 i grundskolan och andelen studerande i gymnasier och yrkesläroanstalter som var nöjda med sitt liv minskat något jämfört med föregående enkät 2021. Andelen elever och studerande som tyckte om att gå i skola och studera hade minskat bland alla, med undantag för yrkesstuderande. Av första och andra årets studerande vid yrkesläroanstalter tyckte 83 procent av pojkarna och 73 procent av flickorna om att studera. År 2022 fanns det enligt Statistikcentralen 45 000 unga i åldern 15–24 år som varken arbetade, deltog i utbildning eller utförde sin värnplikt, vilket var 7 procent av 15–24-åringarna. Största delen av dem, 32 000 personer, var i åldern 20–24 år. Antalet unga som varken arbetar eller studerar och deras andel av alla i samma ålder var på samma nivå som 2021.

Enligt undersökningen om barns och ungas fritid har nio av tio unga en hobby. Motion och idrott är fortfarande den populäraste hobbyn, men 20–36 procent av pojkarna och 30–46 procent av flickorna rörde sig mycket lite på fritiden, det vill säga mindre än en timme per vecka.

De viktigaste deltagande ministerierna:

Arbets- och näringsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet

Mål 1: *Den unga mår bra i skolan och läroanstalten*

Åtgärder:

I fråga om den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen säkerställs en fungerande och enhetlig elevhälsa genom samarbete mellan kommunerna, välfärdsområdena och utbildningsanordnarna. Förebyggande åtgärder, stöd med låg tröskel, närvaro och ökad gemenskap stärker välbefinnandet hos unga i olika åldrar och minskar behovet av mentalvårdstjänster.

Inom läroanstalten främjas och upprätthålls de studerandes goda psykiska och fysiska hälsa och sociala välbefinnande samt understödjande verksamheter främst genom förebyggande generellt inriktad elevhälsa som stöder hela läroanstalten. För att främja den generellt inriktade elevhälsan ska anordnare av grundläggande utbildning, gymnasieutbildning och yrkesutbildning beskriva de tillgängliga tillvägagångssätten inom den generellt inriktade elevhälsan och vilka åtgärder som vidtas för att följa upp och främja den studerandes och hela läroanstaltens hälsa, trygghet och välbefinnande bland annat i fråga om uppföljning av deltagande i utbildning, förebyggande av frånvaro och åtgärder kring dessa samt åtgärder för att förebygga studieavbrott.

Glädjen i lärandet, själva lärandet och skoltrivseln främjas genom ett ökat samarbete mellan utbildningsanordnarna och konst- och kulturaktörerna, kommunerna och välfärdsområdena. Man utnyttjar mångsidiga och interaktiva lärmiljöer och metoderna inom kultur- och konstfostran. Man främjar utarbetandet av kulturläroplaner i kommuner där sådana ännu inte finns.

Uppmärksamhet fästs vid skolornas och läroanstalternas arkitektur och estetik och elevernas och de studerandes deltagande i planeringen och utvecklingen av lärmiljöerna möjliggörs. Vid konstanskaffningar hörs och inkluderas de unga.

Inom elevhälsan och mentorskap utnyttjas välfärdsområdenas processer för rådgivning om levnadsvanor. Rådgivningen om levnadsvanor omfattar kost, sömn, motion, alkohol- och drogfrihet och kulturellt välbefinnande. Det informeras bättre om resultaten i insamlings- och responssystemet för att mäta den fysiska funktionsförmågan (Move!) så att resultaten av mätningarna ger upphov till och stöder förändringar i de ungas motions- och levnadsvanor. Motionsrådgivningen och stödet till fysisk aktivitet för unga, såsom verksamheten med motionscoacher, stärks.

Undervisnings- och kulturministeriets och social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområden (utbildningsanordnare och välfärdsområdenas elevhälsotjänster) har ett gemensamt ansvar för utvecklingen av den generellt inriktade elevhälsan som en del av det förebyggande multiprofessionella arbetet.

För att säkerställa de ungas välbefinnande i studierna är det också mycket viktigt med välfungerande och lättillgängliga tjänster för de studerande inom den individuellt inriktade elevhälsan. Välfärdsområdena ordnar tjänsterna i första hand i skolor och läroanstalter. Informationsgången mellan olika aktörer säkerställs bland annat genom behövliga ändringar av lagstiftningen.

Mål 2: Alla unga har tillgång till en lättillgänglig hobby som intresserar dem

Åtgärder:

Tillgången till hobbyverksamhet med låg tröskel ökas och särskild uppmärksamhet fästs vid tillgången till hobbyer för unga med särskilda behov. Kunskapen om tillgänglighet till hobbyer stärks, särskilt med tanke på unga med sensoriska funktionsnedsättningar och specialbehov, bland annat för att utveckla Finlandsmodellen för hobbyverksamhet.

Metoderna inom den uppsökande hobbyverksamheten används i högre grad som en del av arbetet med att hitta unga som löper risk för utslagning och vägleda dem till hobbyer, såsom

kultur och idrott. Inom det uppsökande kulturella ungdomsarbetet kombineras aktiva åtgärder och ett uppsökande arbetsätt för att hitta de unga som med tanke på förebyggande har den största nyttan av hobbyverksamhet. Man fäster avseende på stödet för inledande av verksamhet och för kontinuiteten i verksamheten. Även familjerna uppmuntras att delta i stödjandet av de ungas hobbyer. Teaterverksamhet för unga stöds särskilt som en del av det kulturella ungdomsarbetet på basis av dess påvisade goda resultat.

Möjligheterna att delta i hobbyverksamhet med låg tröskel stärks med målet att de unga har en långsiktig hobby som de fördjupar sig i. Hobbymöjligheter kan erbjudas inom många inriktningar så att varje ung kan hitta den hobby som lämpar sig bäst.

Mål 3: Antalet unga som står utanför arbetslivet och utbildning minskar

Åtgärder:

Genom riksomfattande styrning stärks sysselsättnings-, ungdoms-, utbildnings-, social- och hälsovårdstjänsterna för unga så att de är rättidiga, sektorsövergripande och samordnade. Genom ledning och utbildning säkerställs att den ungas familj och andra gemenskaper som är viktiga för den unga beaktas i tjänsterna. Mottagningskapaciteten inom arbetslivet stärks i enlighet med regeringsprogrammet.

I fråga om sektorsövergripande tjänster med låg tröskel för unga, såsom Navigatorerna och andra motsvarande tjänster, stärks deras ställning och genomförande på regional och lokal nivå. Navigatorernas sektorsövergripande verksamhet för att nå NEET-unga och vägleda dem till arbete och utbildning främjas genom att välfärdsområdenas roll och deltagande i Navigatorerna stärks. I navigatorverksamheten inkluderas motionsrådgivning och vägledning till kultur- och idrottshobbyer.

Man fortsätter genomföra och utveckla verkstadsverksamheten för unga och det uppsökande ungdomsarbetet som sektorsövergripande och förebyggande service. Övergripande träningsmetoder inom verkstadsverksamheten för unga utvecklas och genom behövliga lagändringar ges unga möjlighet att fullgöra sin läroplikt och genomföra kompetenshelheter som är mindre än examina i verkstadsverksamheten. Det görs satsningar på tillgången till tjänster på båda nationalspråken och samiska.

I enlighet med regeringsprogrammet revideras hälso- och sjukvårdslagen, socialvårdslagen och barnskyddslagstiftningen. I detta arbete utnyttjas det förvaltningsövergripande samarbetet enligt det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik, särskilt i fråga om tjänsterna för unga. Tjänsterna för unga utförs som en samordnad helhet i ett fungerande samarbete mellan kommunerna och välfärdsområdena. Ett viktigt gemensamt utvecklingsområde är stödet för vuxenblivande för unga.

Genom reformen av barnskyddslagstiftningen ser man till att barnets bästa, välbefinnande och trygghet tillgodoses till exempel genom att villkoren för begränsningsåtgärder förtydligas. Barnskyddsmyndigheterna och enheterna för vård utanför hemmet måste ha verkliga och tillräckliga befogenheter för att göra sitt arbete. Man främjar dessutom tidigt stöd, multiprofessionellt familjearbete och en servicestruktur där barnskyddets öppna tjänster betonas. Dessutom utreds hur vård- och rehabiliteringskedjan fungerar för grovt våldsamma ungdomar. Myndigheterna åläggs att samarbeta aktivt och ges tillräckliga

befogenheter och metoder för att barn som är placerade utanför hemmet eller omhändertagna och försvinner ska finnas och återbördas snabbt och på ett säkert sätt.

Korg II: Mångsidig kunskap och verktyg för att stödja ungas psykiska välbefinnande

I enlighet med regeringsprogrammet kräver de ökade psykiska problemen bland unga målmedvetna åtgärder. Tillgången till mentalvårdstjänster förbättras skyndsamt.

När de unga hördes i samband med beredningen av programmet lyfte de fram att pressen i skolan måste minskas, tjänsterna med låg tröskel ökas och tjänsternas kvalitet förbättras. I de ungas tankar om hälsa återkommer främst den utbredda psykiska ohälsan och svårigheten att få hjälp. Frågor som gäller den psykiska hälsan väcker oro bland unga och de anser att psykisk ohälsa är en orsak till utslagning.

Enligt skolhälsoenkäten 2023 upplevde cirka en tredjedel av flickorna i årskurs 8 och 9 i den grundläggande utbildningen, gymnasier och yrkesläroanstalter att deras hälsotillstånd var medelmåttigt eller dåligt. Bland pojkar var motsvarande andel 16–20 procent. Ungefär en tredjedel av flickorna i årskurs 8 och 9 i den grundläggande utbildningen, i gymnasier och yrkesläroanstalter upplevde måttlig eller svår ångest. Ångest har blivit vanligare bland flickor i årskurs 8 och 9 jämfört med tidigare enkäter.

De viktigaste deltagande ministerierna:

Social- och hälsovårdsministeriet, miljöministeriet, undervisnings- och kulturministeriet

Mål 4: Unga har tillgång till mentalvårdstjänster av hög kvalitet i rätt tid

Åtgärder:

Genomförandet av den nationella strategin för psykisk hälsa och programmet för suicidprevention 2020–2030 fortsätter. I anslutning till detta främjar man kompetensen inom psykisk hälsa inom mentalvårdstjänsterna för barn och unga, vidtar åtgärder för att främja psykisk hälsa hos unga som hör till könsminoriteter och utreder åtstörningar hos barn och unga som helhet, inklusive tjänster och vårdformer, samt fortsätter åtgärderna för att förebygga självmord för att hjälpa bland annat barn och unga som är utsatta eller befinner sig i en sårbar situation. Åtgärderna grundar sig särskilt på prioriteringen ”hur barns och ungas psykiska hälsa byggs upp i vardagen” i strategin för psykisk hälsa.

Avsikten är att regeringens proposition om en terapigaranti lämnas till riksdagen för behandling hösten 2024 som en budgetlag. För genomförandet av garantin anvisas välfärdsområdena tilläggsfinansiering på 35 miljoner euro per år. De bakomliggande orsakerna till psykisk ohälsa och ångest utreds och stödåtgärder riktas dit de behövs.

Särskild vikt fästs vid tjänsterna för barn med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och stöd till deras familjer samt snabb diagnostisering och tillgång till stöd. I anslutning till detta genomförs ett samutvecklingsprojekt som samordnas av Folkpensionsanstalten. Dessutom inleds hösten 2023 ett tidsbundet program för vilket anvisas tilläggsfinansiering för rehabilitering och rehabiliteringstjänster avseende neuropsykologiska störningar hos barn och unga genom Folkpensionsanstaltens rehabilitering enligt prövning.

Stödet för psykisk hälsa med låg tröskel stärks, till exempel Navigatorernas ONNI-verksamhet, drop in-tjänsterna och chatttjänsterna. Vårdsområdena uppmanas att vägleda unga också till kultur och därigenom öka de ungas välbefinnande och delaktighet. Beprövade verktyg för detta är bland annat rådgivning om levnadsvanor, kulturemisioner och kulturpass samt utbildade frivilliga kulturlotsar/kulturkompisar. Livsmiljöns betydande inverkan på människans hälsa och välbefinnande beaktas.

Mål 5: Meningsfull fritidsverksamhet stärker ungas psykiska välbefinnande

Åtgärder:

Man fortsätter att stärka kopplingen mellan ungas psykiska välbefinnande, fysisk aktivitet och motion som en del av strukturerna. De negativa effekter som den ökade användningen av digitala apparater har för koncentrationsförmågan och den fysiska aktiviteten minskas. Befintliga och nya sätt att leva ett fysiskt aktivt och motionsinriktat "digitalt liv" främjas. Som en del av den nationella strategin för friluftsliv stöds ungas psykiska välbefinnande genom att de unga uppmanas att använda naturen för rekreation, till exempel för utfärder och annat friluftsliv. Ungdomscentralerna fortsätter att utveckla handledningsarbetet för att förebygga utslagning bland unga och främja psykiskt välbefinnande, hit hör också äventyrspedagogiken.

Forskning visar att kulturhobbyer stöder ungas psykiska välbefinnande. Som en del av åtgärderna inom barnkulturen inleds försök i syfte att öka intresset för konst och kultur bland unga i åldern 12–17 år. Det uppsökande kulturarbetet är ett vägledande arbetsätt inom elevhälsan och Navigator-verksamheten, vilket gör det möjligt att snabbt hitta unga och vägleda dem till en kulturhobby.

Samarbetet mellan social- och hälsovårdsministeriet och undervisnings- och kulturministeriet intensifieras för att fastställa var interventioner och handledning behövs. Det säkerställs att vuxna som arbetar med unga, till exempel ungdomsarbetare och hobbyverksamhetsledare, har tillräcklig kompetens för att ordna högklassig och trygg verksamhet som stöder de ungas psykiska välbefinnande.

Korg III: Ungas välbefinnande stöds genom ökad delaktighet, gemenskap och trygghet

I enlighet med regeringsprogrammet stöds de ungas välbefinnande i brett samarbete med olika samhällsaktörer. Utöver åtgärder för att bekämpa klimatförändringen och åtgärder för att minska utsläppen främjas åtgärder som förbättrar samhällets förmåga att anpassa sig till klimatförändringen. Var och en har rätt att känna sig trygg och må bra i Finland. Regeringen stärker demokratin, delaktigheten och förtroendet i samhället.

När de unga hördes i samband med beredningen av programmet utsåg de klimatförändringen och bevarandet av naturen som den viktigaste samhälleliga utmaningen att lösa. De ungas budskap till beslutsfattarna är att jämlikhet bör uppnås överallt i samhället. Enligt de unga krävs det att man ingriper effektivare i mobbning och diskriminering för att bättre uppnå jämlikhet och likabehandling.

Enligt skolhälsoenkäten 2023 hade något under tio procent av eleverna i årskurs 8 och 9 varje vecka utsatts för mobbning av andra elever. Av de gymnasie studerande hade en till två procent utsatts för mobbning varje vecka, av de yrkesstuderande var andelen fyra procent. Undersökningar visar att finländska unga har

utmärkta kunskaps- och attitydmässiga färdigheter för deltagande i samhället, men majoriteten av de unga saknar intresse eller behov av alltför aktivt deltagande.

De viktigaste deltagande ministerierna:

Justitieministeriet, inrikesministeriet, miljöministeriet, finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet

Mål 6: De ungas möjligheter att delta i och påverka samhällsdebatten och beslutsfattandet främjas

Åtgärder:

Ungdomspolitiska aspekter och hörande av unga ingår i högre grad än tidigare i ministeriernas beredningsarbete, även i lagstiftningsarbetet och i beredningen av strategier och handlingsprogram. Kunskaperna hos ledningen och beredarna vid ministerierna om ungas deltagande och hörande av unga stärks bland annat genom utbildning och information.

Pilotförsök med strukturer för ungas deltagande genomförs inom statsförvaltningen. I detta arbete kan verksamheten inom klimatgruppen för unga och gruppen De ungas Agenda 2030 användas som modeller. Gruppernas verksamhet etableras. I åtgärderna för att främja hörandet av unga beaktas i synnerhet lika möjligheter för unga som hör till olika grupper och ett tydligt språk. Strävan är att skapa en atmosfär där alla genom sin egen verksamhet skapar en jämlik, respektfull och öppen diskussion.

Ungas delaktighet och förtroende för samhället främjas i samband med åtgärderna för en öppen förvaltning. Att öka barns och ungas delaktighet är en prioritering i det nationella programmet för att främja demokrati och delaktighet, som leds av justitieministeriet. Målen och åtgärderna i det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik samordnas med genomförandet av demokratiprogrammet.

I diskussionen och verksamheten kring hur klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald ska stoppas och förebyggas främjas de ungas delaktighet och möjligheter att påverka på många olika sätt, bland annat med hjälp av kultur. Ungas lika möjligheter att förstå och använda forskningsbaserad kunskap om klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald stöds bland annat som en del av genomförandet av den nationella strategin för naturvetenskaper, matematik och teknik (LUMATE).

Mål 7: De ungas trygghetskänsla och säkerhet stärks

Åtgärder:

Både förebyggande åtgärder och åtgärder i efterhand främjas med utgångspunkt i forskningen i syfte att öka barns och ungas delaktighet och förebygga mobbning och våld. Man ingriper effektivare i brott och våld som begås av unga och som riktar sig mot unga liksom även i användningen av berusningsmedel bland unga, med beaktande av både de förebyggande aspekterna och påföljderna.

Pedagogisk kompetens på områdena främjande av välbefinnande och trygghet, förebyggande av mobbning, våld och trakasserier samt stödjande av psykiskt välbefinnande

fastställs som ett prioriterat område för fortbildningen av personalen och ledningen inom småbarnspedagogiken och undervisningsväsendet under de följande tre åren.

Ankarverksamheten utvecklas, i synnerhet samarbetet med skolor och läroanstalter. Undervisningspersonalens kompetens stärks, bland annat genom att handboken för ankarverksamheten vidarebearbetas och temat behandlas i större utsträckning i fortbildningen av undervisningspersonalen i syfte att möjliggöra ingripande i ett tidigare skede. Dessutom främjas hälso- och sjukvårdens roll i ankarverksamheten.

Man utreder vilka behov av utbildning i frågor som gäller människohandel och liknande utnyttjande det finns bland yrkesutbildade personer som arbetar med unga och ordnar vid behov tilläggsutbildning.

Målen och åtgärderna i det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik samordnas med åtgärderna i det handlingsprogram mot ungdoms- och gängbrottslighet som leds av justitieministeriet. God praxis inom verksamhet som förebygger ungdomsbrottslighet, inklusive den medling enligt lagen om medling vid brott och i vissa tvister som genomförs av organisationer, identifieras och implementering av praxisen för riksomfattande tillämpning stöds. Målen och åtgärderna i det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik samordnas med åtgärderna i den nationella strategin för ekonomiskt kunnande, som leds av justitieministeriet. I samordningen utnyttjas den ram för barns och ungas ekonomiska kunnande som OECD:s nätverk för finansiell utbildning (INFE) och Europeiska kommissionen utarbetat tillsammans.

Mål 8: De ungas gemenskap, likabehandling och resiliens ökar

Åtgärder:

De ungas resiliens vid utmanande situationer främjas genom att ungdomsarbetets gemenskapsstärkande roll görs tydligare och stärks. Ungdomsarbetet i skolor och läroanstalter vidareutvecklas.

Hobbyverksamhetens roll i främjandet av gemenskap och likabehandling bland de unga stärks ytterligare. Man ingriper i trakasserier och diskriminering i ungas hobbyverksamhet och medborgardeltagande genom att stärka och utöka verksamheten inom tjänsten Du är inte ensam.

Samarbete mellan olika aktörer inom kulturarvet och producenter av konst- och kulturtjänster uppmuntras i syfte att främja de ungas aktivitet. Mångsidig dokumentering av ungas kulturarv främjas som en del av minnesorganisationernas samlingspolitik. Ungas samers möjligheter att lära sig om sitt kulturarv ökas.

De allmänna bibliotekens och museernas pedagogiska verksamhet och evenemangsverksamhet riktas till unga. Möjligheterna inom konst och kultur samt idrottsverksamhet utnyttjas i större utsträckning och i brett samarbete för att integrera unga med invandrarbakgrund.

De ungas förmåga att förstå hur sociala medier fungerar och att skydda sig mot deras negativa konsekvenser främjas. Skolornas mediefostran fortsätter och tredje sektorns åtgärder inom mediefostran för unga och särskilt utsatta grupper stöds och Safer Internet-

verksamheten i Finlands stärks.

De åtgärder som gäller unga i det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik, programmet Mer motion i Finland och statsrådets meddelande om likabehandling samordnas.

RIKTLINJER FÖR STÖDET TILL UNGDOMSARBETE OCH UNGDOMSVERKSAMHET

Med ungdomsarbete avses enligt ungdomslagen åtgärder för att stödja de ungas utveckling, självständighetsprocess och delaktighet i samhället. Ungdomsarbetet är fostrande verksamhet där det viktiga är att bemöta de unga individuellt eller i grupp. Förutsättningarna för att ungdomsarbetet ska lyckas stärks av att arbetet i allt högre grad genomförs i sektorsövergripande samarbete med olika samarbetspartner, såsom undervisnings-, social- och idrottsväsendet samt polisen.

Ungdomsarbetet utförs inte bara över sektorsgränserna utan också i många olika verksamhetsmiljöer. Mötena med unga äger rum till exempel på ungdomsgårdar, på läger och utflykter, i köpcentrum och skolor samt i digitala miljöer. Ungdomsarbete kan i princip bedrivas i alla miljöer där det finns unga.

Ungdomsarbete bedrivs av olika typer av organisationer, såsom kommuner, frivilligorganisationer, församlingar och andra religiösa samfund. Enligt ungdomslagen ingår ungdomsarbete och ungdomspolitik i kommunernas uppgifter. När kommunerna förverkligar de syften och utgångspunkter som anges i ungdomslagen ska de med beaktande av lokala omständigheter skapa förutsättningar för ungdomsarbete och ungdomsverksamhet genom att ordna tjänster och lokaler för unga samt genom att stödja de ungas medborgaraktivitet. Ungdomsarbetet är förebyggande verksamhet som stärker känslan av gemenskap, främjar de ungas välbefinnande och stöder de ungas utveckling och aktivitet genom frivillig och handledd verksamhet. Kommunerna är också en aktiv aktör i de sektorsövergripande styrnings- och servicenätverken enligt ungdomslagen.

I landskapen främjar de regionala samordnarna det regionala samarbetet, stöder kunnandet inom ungdomsarbetet i sin region, utvecklar kvaliteten på ungdomsarbetet och informerar om sektorns verksamhet. De för samman de regionala samsarbetsnätverken och ordnar möten och tillställningar. Den regionala samordningen genomförs inom verkstadsverksamheten för unga, det uppsökande ungdomsarbetet och det grundläggande ungdomsarbetet. De regionala samordnarna samarbetar med regionförvaltningsverken.

Det grundläggande ungdomsarbetet i kommunerna

Med grundläggande ungdomsarbete avses i detta sammanhang ungdomsarbete som utförs i kommunerna och som är öppet och lättillgängligt för alla. Det är fråga om verksamhet som ordnas på de ungas fritid bland annat på ungdomsgårdar under öppna kvällar och i små grupper, genom att man ordnar olika evenemang och under semestertider avgiftsfri eller förmånlig verksamhet.

Enligt ungdomslagen svarar undervisnings- och kulturministeriet för den allmänna ledningen, samordningen och utvecklingen av ungdomsarbetet och ungdomspolitikerna samt för att allmänna förutsättningar för ungdomsarbete och ungdomspolitik skapas inom statsförvaltningen. Undervisnings- och kulturministeriet inleder en process som syftar till att utveckla och stärka strukturerna, kvaliteten och

kännedomen om resultaten inom det grundläggande ungdomsarbetet i kommunerna. Processen genomförs under ledning av undervisnings- och kulturministeriet i samarbete med kommunerna, regionförvaltningsverken, de regionala samordnarna för det grundläggande ungdomsarbetet och andra aktörer.

Utvecklingsarbetets mål är bland annat att

- utarbeta rekommendationer för att trygga resurserna och rutinerna inom det kommunala ungdomsarbetet (bl.a. kvalitet och säkerhet) i olika verksamhetsmiljöer
- främja yrkeskickligheten och kompetensen hos dem som är verksamma på ungdomsområdet: kommunernas grundläggande ungdomsarbete utförs av ungdomsarbetare som fått en utbildning som lämpar sig för området och som ger yrkesfärdigheter
- främja likabehandling och jämlikhet: i enlighet med syftet med ungdomslagen fästs uppmärksamhet vid förebyggande av diskriminering, säkerställande av tillgängligheten, främjande av jämställdhet mellan könen och beaktande av kulturell mångfald

- stärka den kunskapsbaserade ledningen: en långsiktig och målmedveten utveckling av ungdomsarbetet förutsätter att kunskapsunderlaget stärks både lokalt och nationellt. En förutsättning för detta är att kommunerna tar i bruk det avgiftsfria systemet för dokumentation av ungdomsarbete (ungDO).

Utvecklingsarbetets mål baserar sig på regionala samråd som hållits med aktörer inom det kommunala ungdomsarbetet under beredningen av det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik (RUNGPO).

Utvecklingen av det grundläggande ungdomsarbetet i kommunerna genomförs i tillämpliga delar i samarbete med det pågående arbetet med utveckling av de sektorsövergripande styrnings- och servicenätverken som genomförs av undervisnings- och kulturministeriet, regionförvaltningsverken och Kommunförbundet tillsammans med kommunerna. Kommunförbundet genomför också ett projekt för att stödja nätverkens arbete genom praktiska åtgärder. Projektet har beviljats finansiering fram till våren 2025. I arbetet med att utveckla styrnings- och servicenätverken beaktas kontaktytorna till det arbete i välfärdsområdena som stöder de ungas uppväxt- och levnadsvillkor samt till arbets- och näringsreformen.

PRIORITERINGAR FÖR GODKÄNNANDE AV RÄTTEN TILL STATS BIDRAG FÖR RIKSOMFATTANDE KOMPETENSCENTRUM PÅ UNGDOMSOMRÅDET

Bakgrund

Enligt ungdomslagen avses med kompetenscentrum på ungdomsområdet ”en sammanslutning som i hela landet utvecklar och främjar kompetensen och sakkunskapen på ungdomsområdet; en avtalsbaserad sammanslutning av två eller fler sammanslutningar kan också bilda ett kompetenscentrum.” För att ett kompetenscentrum ska godkännas som berättigat till statsbidrag krävs det att centrumet ”utvecklar och främjar bas- och specialkompetensen på ungdomsområdet samt sakkunnigtjänster och andra tjänster på ungdomsområdet genom att producera, sammanställa, utnyttja eller sprida information om unga, ungdomsarbete eller ungdomspolitik.”

Kompetenscentrumen på ungdomsområdet är ett av undervisnings- och kulturministeriets verktyg för strategisk styrning av ungdomsarbetet. De omfattas av ministeriets målstyrning. Det innebär att deras verksamhet styrs endast av de mål och uppgifter som de har kommit överens om tillsammans med ministeriet och inte av de mål och uppgifter som den organisation som bedriver

kompetenscentrumverksamhet har ställt upp för sig själv. Undervisnings- och kulturministeriets styrningsintresse varierar beroende på understödet och är störst i fråga om kompetenscentrumen.

Kompetenscentrumens val av prioriteringar påverkas av de aktuella utvecklingsbehov på ungdomsområdet som ministeriet har ett målstyrningsintresse i. Ministeriet stöder andra aktuella utvecklingsbehov på andra sätt, till exempel genom informationsstyrning eller genom andra understödsformer.

Kompetenscentrumets rätt till statsbidrag beviljas i enlighet med ungdomslagen för viss tid. Kompetenscentrumens prioriteringar fastställs i det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik, och tidsfristen för rätten till statsbidrag har kopplats till programperioden.

Godkännandet av kompetenscentrumets rätt till statsbidrag och beviljandet av statsunderstöd till centrumet är beroende av prövning. Efter att det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik har godkänts utlyser undervisnings- och kulturministeriet ansökan om rätt till statsbidrag för kompetenscentrum. I utlysningen preciseras kompetenscentrumbehoven utifrån prioriteringarna i programmet. De planer för kompetenscentrumverksamheten som presenteras i ansökningarna om rätt till statsbidrag bedöms enligt kriterierna i ungdomslagen och statsrådets förordning om ungdomsarbete och ungdomspolitik. Planerna för kompetenscentrumverksamheten utgör grunden för de förhandlingar som ministeriet för med de kompetenscentrum som ministeriet godkänt som berättigade till statsbidrag om deras egentliga uppgifter. Statsunderstöd beviljas för de uppgifter för kompetenscentrumet som ministeriet och kompetenscentrumet kommit överens om tillsammans.

Prioriteringar 2024–2027

Regeringen satsar på de ungas välbefinnande, särskilt på förebyggande åtgärder, i samarbete med olika samhällsaktörer. Stödandet av ungas välbefinnande utgör referensramen för kompetenscentrumverksamheten under denna programperiod. Kompetenscentrumverksamheten utformas utifrån två sammanlänkade målprioriteringar. Varje prioritering kan gälla ett eller flera kompetenscentrum. De gemensamma målen förenar de kompetenscentrum som omfattas av samma prioritering. De kompetenscentrum som omfattas av båda prioriteringarna bildar en struktur och en helhet för programperioden 2024–2027, inom vilken samarbetet och informationsutbytet är öppet och smidigt. Kompetenscentrumen utarbetar indikatorer som mäter effekterna av deras verksamhet samt planer för jämlikhet, likabehandling och tvåspråkighet i sin inre och yttre verksamhet. De iakttar god förvaltning i sin verksamhet.

Främjande av ungas välbefinnande genom ungdomsarbete

Ungdomsarbetet har stor betydelse när det gäller att stödja de ungas välbefinnande. Inom ungdomsarbetets olika delområden och verksamheter kan man stärka de ungas gemenskapskänsla, övergripande välbefinnande, resiliens, emotionella färdigheter och sociala kompetens samt förebygga ensamhet, våldsbeteende och mobbning. Genom ungdomsarbetet kan man särskilt stödja unga som hör till en minoritet genom att främja jämlikhet och likabehandling och ingripa i de faktorer som orsakar psykisk ohälsa. De ovan nämnda synpunkterna lyftes fram vid de riksomfattande och regionala samråd med unga och sakkunniga på ungdomsområdet som hölls i samband med beredningen av programmet.

På ungdomsområdet behövs aktuella, evidensbaserade, högklassiga och verkningsfulla metoder för att främja de ungas välbefinnande. Metoderna ska vara lätta att tillämpa i ungdomsarbetarens arbete och i handledningen av unga i grupp och individuellt i olika verksamhetsmiljöer. Tyngdpunkten ska ligga på förebyggande verksamhet. Olika metoder har utvecklats och tillämpats inom ungdomsarbetets olika

delområden. Kompetenscentrumverksamheten erbjuder en möjlighet att kombinera och bearbeta metoderna så att de kommer till nytta för hela ungdomsområdet. Kompetenscentrumverksamheten ökar förståelsen för de faktorer som påverkar de ungas välbefinnande och stärker den metodkompetens som behövs för att främja de ungas välbefinnande inom ungdomsarbetets alla delområden.

Stöd för ledningen av arbetet för ungas välbefinnande

Regeringen har anvisat ansvaret för ledningen av arbetet för ungas välbefinnande till undervisnings- och kulturministeriet. Enligt ungdomslagen ansvarar undervisnings- och kulturministeriet för ledningen och utvecklingen av ungdomsarbetet. Ungdomsarbetet är en del av arbetet för ungas välbefinnande.

Som stöd för ledningen av ungdomsarbetet behövs aktuell och kvalitativ information för att säkerställa föregripande åtgärder och en ändamålsenlig fördelning av resurserna. Kunskapsunderlaget för ungdomsarbetet har utvecklats med hjälp av undersökningar, utredningar och information från olika datainsamlingssystem. Dessutom har man inom ungdomsarbetets olika delområden utfört eget kvalitetsarbete och stärkt kunskaperna om effekter.

Kompetenscentrumverksamheten stöder undervisnings- och kulturministeriets arbete för att främja ungas välbefinnande. Inom kompetenscentrumverksamheten produceras utrednings- och forskningsdata till stöd för kunskapsbaserad ledning och stärks ungdomsarbetets kvalitet och effekter i syfte att bekräfta områdets samhälleliga betydelse. Inom kompetenscentrumverksamheten utvecklas och samordnas också tjänsterna på ungdomsområdet.

FINLANDS NATIONELLA MÅL FÖR DEN EUROPEISKA OCH INTERNATIONELLA VERKSAMHETEN PÅ UNGDOMSOMRÅDET

Enligt statsrådets förordning om ungdomsarbete och ungdomspolitik (211/2017) ställer det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik nationella mål för den europeiska och internationella verksamheten på ungdomsområdet (2 §). Målen för det internationella samarbetet är i linje med Finlands nationella ungdomspolitiska mål. Målen och åtgärderna genomförs i Europeiska unionens samarbete och när Finland deltar i samarbetet inom ramen för Europarådet, andra internationella organisationer och mellanstatliga samarbetsstrukturer.

Finland genomför aktivt Europeiska unionens ungdomsstrategi (2019–2027) och deltar i beredningen av den kommande ungdomsstrategin. Finland stöder även genomförandet av EU:s ungdomsdialog. Finland arbetar för att göra det möjligt för allt fler unga och allt bredare målgrupper att delta i programmen Erasmus + och Europeiska solidaritetskåren. I enlighet med målen för programmen främjar Finland ungas deltagande i samhället genom att stödja ett aktivt medborgarskap och främja utvecklingen av sociala och interkulturella färdigheter, miljöansvar, kritiskt tänkande och mediekompetens. Finland beaktar och deltar aktivt i diskussionen om ungas delaktighet inom ramen för Förenta Nationerna och dess organisationer.

Finland främjar de ungas välbefinnande i enlighet med de ungdomspolitiska målen i det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik 2024–2027. Finland strävar efter att främja dessa mål också i det internationella och europeiska samarbetet. Vid de samråd inom sektorn som ordnades i anslutning till beredningen av programmet betonades bland annat främjande av fredsarbete och demokratifostran samt klimatfrågor och hållbar utveckling.

Teman som är viktiga för Finland i det internationella och europeiska samarbetet på ungdomsområdet är de ungas psykiska välbefinnande, ungdomsarbetets kvalitet, stärkandet av de ungas delaktighet och av demokratin samt de ungas deltagande i arbetet för hållbar utveckling och i klimatpolitiken. Dessutom anser

Finland att målet för Europaåret för ungdomar 2022 att integrera ungdomsfrågor på bred front i alla politikområden fortfarande är viktigt.

För åren 2024–2027 uppställs följande mål:

Ungas psykiska välbefinnande

Enligt flera undersökningar har det psykiska välbefinnandet bland unga satts på prov särskilt efter covid-19-pandemin. Upp till cirka 20–25 procent av de unga lider av olika psykiska störningar. I de svåraste fallen kan de ha konsekvenser med tanke på den ungas balanserade utveckling. Europeiska kommissionens meddelande om en övergripande strategi för psykisk hälsa lyfter upp barn och unga som en egen målgrupp och betonar vikten av förebyggande arbete i utvecklingen av resiliens.

När de unga hördes i anslutning till beredningen av det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik lyfte de fram psykiska problem som en av de viktigaste frågorna att lösa. Lösningar som de unga nämnde var bland annat ökad gemenskap, fler tjänster med låg tröskel och lättare tillgång till hjälp. Enligt de unga är det också viktigt att öka de faktorer som stärker psykiskt välbefinnande.

Ungdomsarbetet har en väsentlig roll i stödjandet av det psykiska välbefinnandet. I gemenskap och inkluderande verksamhet får de unga färdigheter att hantera faktorer som påverkar den psykiska hälsan.

Åtgärder:

- Finland främjar ungdomsarbetets roll i främjandet av psykiskt välbefinnande och som förebyggande verksamhet.
- Finland stärker ungdomsarbetets ställning som verksamhet som stärker gemenskapen.
- Finland stöder ungdomsarbetarnas kompetens och utbildning i frågor som gäller psykiskt välbefinnande.
- Finland främjar att unga i en utsatt ställning, bland annat olika minoritetsgrupper, beaktas i arbetet med att främja psykiskt välbefinnande.

Ungdomsarbetets kvalitet

Med ungdomsarbete avses enligt ungdomslagen åtgärder för att stödja de ungas utveckling, självständighetsprocess och delaktighet i samhället. Ungdomsarbetet är fostrande verksamhet där det viktiga är att bemöta de unga individuellt eller i grupp. Ungdomsarbete utförs både yrkesmässigt och i form av frivilligverksamhet i många olika miljöer.

I ett högklassigt ungdomsarbete ingår att de som arbetar med unga är yrkeskunniga. Arbetet med unga kräver kunskaper, färdigheter och kompetens. Finland har en lång historia inom utbildning för ungdomsarbete och utbildning erbjuds på alla utbildningsstadier och i olika icke-formella miljöer.

Åtgärder:

- Finland strävar efter att stärka vikten av högklassigt ungdomsarbete som fostrande verksamhet.
- Finland strävar efter att stärka högklassig utbildning för ungdomsarbetare.
- Finland främjar möjligheterna till digitalt ungdomsarbete.
- Finland främjar en utveckling av ungdomsarbetet som baserar sig på kunskap och forskning bland annat med hjälp av ungdomsforskning.

Delaktighet och stärkande av demokratin

Enligt statsrådets principbeslut om målen för den finländska demokratipolitiken på 2020-talet ska Finland även i fortsättningen höra till de mest demokratiska länderna i världen. I principbeslutet fastställs att Finland ska delta aktivt i EU:s demokratiarbete och stödja den internationella demokratiutvecklingen.

Finland anser att det är viktigt att de unga är delaktiga både i frågor som ligger dem nära och i samhället i stort. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid att öka delaktigheten för unga i en utsatt ställning. De ungas upplevelse av delaktighet och främjandet av ett aktivt medborgarskap bör beaktas i högre grad än tidigare. Man måste öppna dörrar för delaktighet för de unga. De ungas röst ska höras i allt beslutsfattande.

Åtgärder:

- Finland fortsätter att främja god praxis och dela med sig av erfarenheter tillsammans med de övriga nordiska länderna.
- I enlighet med programmet för Finlands ordförandeskap i Östersjöstaternas råd (CBSS) 2023–2024 vill Finland stärka de ungas europeiska identitet och deras valdeltagande i Europaparlamentsvalet 2024.
- Finland främjar ungdomsdelegaternas deltagande i möjligaste mån nationellt, i de nordiska länderna, i Europa och globalt. Vid den nationella beredningen strävar man efter att EU:s ungdomsdelegater ska delta i beredningsprocesserna för EU-ärenden vid undervisnings- och kulturministeriet, till exempel i sektionernas verksamhet.
- Finland främjar målet för Europaåret för ungdomar 2022 att integrera ungdomsfrågor på bred front i alla politikområden.
- Finland deltar i genomförandet av Organisationen för ekonomiskt samarbete och utvecklings (OECD) rekommendation om förtroende och delaktighet för unga personer (Creating Better Opportunities for Young People) och utnyttjar OECD:s kommande arbete för spridning av god praxis och metoder i synnerhet för att stärka barns och ungas delaktighet.

Unga och klimatförändringen

Klimatförändringen är ett av de viktigaste samhälleliga och globala problemen att lösa med tanke på de ungas välbefinnande och framtid. Enligt flera undersökningar och utredningar orsakar klimatförändringen ångest bland unga. Klimatförändringen skapar också osäkerhet och minskar de ungas förtroende för sin egen och världens framtid.

När de unga hördes i anslutning till beredningen av det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik lyftes också klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald fram bland de viktigaste frågorna att lösa. På frågan om vad unga har för tankar kring klimatförändringen var det mest återkommande svaret ångest. De unga känner till de globala konsekvenserna av klimatförändringen och att ekonomiska frågor ofta får företräde framför klimatfrågor. Ett tydligt budskap till beslutsfattarna från de unga är att det är dags att gå från ord till handling för att stoppa klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald.

Regeringen har som mål att Finlands handavtryck på klimatpolitiken är större än vår storlek. Utöver åtgärder för att bekämpa klimatförändringen och åtgärder för att minska utsläppen främjas åtgärder som förbättrar samhällets förmåga att anpassa sig till klimatförändringen.

Finland främjar också de ungas möjligheter att delta och bli hörda både nationellt, inom EU-politiken och globalt. Ungdomsarbetet är ett sätt att stödja unga när det gäller att minska den ångest som klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald orsakar samt att stödja ett aktivt medborgarskap och delaktighet i klimatfrågor. De bakomliggande orsakerna till ungas klimatångest utreds så att åtgärder kan vidtas. Ett sätt som kan lindra ångesten är att erbjuda unga forskningsbaserad information om klimatförändringen.

Åtgärder:

- Finland främjar ungdomsarbetets roll när det gäller att stödja de unga i klimat- och naturfrågor.
- Finland främjar ungas delaktighet i klimat- och naturfrågor både nationellt, på EU-nivå och globalt.

BEREDNINGEN AV PROGRAMMET

Beredningen av det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik inleddes hösten 2022 genom att de unga hördes om deras tankar om de samhälleliga utmaningarna att lösa i Finland och om vad som skapar välbefinnande hos dem. Hörandet gällde personer i åldern 13–25 år. De unga fick påverka genom att svara på en enkät. Enkäten fanns på finska, svenska, engelska och ryska. Den besvarades av 7 081 personer från olika håll i Finland.

Utöver enkäten ordnades 24 workshoppar där de unga hördes. Workshoppar ordnades på finska och svenska i högstudier, gymnasier, yrkesläroanstalter och ungdomsverkstäder. Cirka 350 unga deltog i workshopparna. I enkätsvaren lyftes klimatförändringen, utslagningen bland unga och det världspolitiska läget fram som de viktigaste utmaningarna att lösa i Finland. De unga ansåg också att jämställdhet och likabehandling samt krisen inom mentalvården för unga är viktiga utmaningar som måste lösas. Majoriteten av de unga lyfte fram god hälsa som en av de fyra faktorer som medför mest välbefinnande. I de ungas värld hörde även familjen och närstående, hobbyer eller möjligheter till fritidsaktiviteter, vänner och att inte behöva oroa sig för pengar till de återkommande svaren på frågan om vad som skapar välbefinnande.

Under våren 2023 hörde undervisnings- och kulturministeriet utöver unga även ett stort antal aktörer på ungdomsområdet om de frågor som ska ingå i programmet. Samordnarna av det kommunala ungdomsarbetet ordnade i samarbete med regionförvaltningsverken olika former av regionala samråd med aktörer inom det kommunala ungdomsarbetet. Teman för hörandena var det kommunala ungdomsarbetets och ungdomsverksamhetens roll när det gäller att lösa de frågor som lyftes fram vid hörandet av unga, de riksomfattande riktlinjerna för stöd till ungdomsarbetet samt de prioriterade områdena för de framtida riksomfattande kompetenscentrumen på ungdomsområdet. Vid de regionala samråden önskade deltagarna bland annat riktlinjer för tryggnad av resurserna för det kommunala ungdomsarbetet, utveckling av dokumenteringen av ungdomsarbetet och dess effekter samt åtgärder för att öka ungdomsarbetets roll och uppskattning. Som prioriterade områden för kompetenscentrumen föreslogs bland annat välbefinnande och psykisk hälsa, utveckling av det kommunala ungdomsarbetet, jämlikhet och likabehandling samt delaktighet.

Utöver de regionala samråden ordnade undervisnings- och kulturministeriet två riksomfattande diskussionsmöten för riksomfattande aktörer på ungdomsområdet. Teman var ungdomspolitikens mål och åtgärder, målen för det internationella och europeiska samarbetet på ungdomsområdet, riktlinjer för stöd till ungdomsarbetet och de prioriterade områdena för de riksomfattande kompetenscentrumen på

ungdomsområdet. De ungdomspolitiska mål och åtgärder som deltagarna lyfte fram i de riksomfattande samråden var förebyggande av utslagning bland unga, stärkande av delaktigheten och demokratin samt likabehandling. Som mål för det internationella samarbetet önskades bland annat utnyttjande av rörlighetsprogrammen och stärkande av demokratifostran. I fråga om riktlinjerna och stödåtgärderna ansågs det viktigt att inom ungdomsarbetet främja den förvaltningsövergripande verksamheten och stödet med låg tröskel, trygga finansieringen på lång sikt och utnyttja den erfarenhetsbaserade kunskap som samlas in av unga. Som prioriterade områden för kompetenscentrumen föreslogs bland annat stärkande av de ungas sociala identitet, ungdomsarbetet i skolor och läroanstalter samt vidareutveckling av bedömningen av ungdomsarbetets metoder och effekter.

Våren 2023 förde undervisnings- och kulturministeriet också preliminära diskussioner om programmet med andra ministerier som är viktiga med tanke på de ungas uppväxt- och levnadsvillkor samt med statens ungdomsråd. Till stöd för beredningen av programmet publicerade statens ungdomsråd en översikt över de ungas välbefinnande och lade fram ett förslag till frågor som ska tas in i programmet.